

CRISIS > Kleine gemeenten beseffen dat de recessie hard toeslaat, maar ze zien weinig mogelijkheden om de pijn te verzachten.

Recessie: beperkte pijnbestrijding

Principiële bezwaren tegen versnelde investeringen hebben veel kleine gemeenten niet. Maar bij infrastructurele projecten is de rol van de kleinere gemeente zeer beperkt. De bouwproductie wordt grotendeels uitgevoerd door projectontwikkelaars en corporaties. Deze externe partijen hebben veel moeite om aan geld te komen, waardoor de bouw deels stilvalt. De VNG heeft gemeenten, tegen het advies van het Centraal Plan Bureau (CPB) in, opgeroepen investeringen naar voren te halen en die te melden. Daarbij gaat het dan bijvoorbeeld om het sneller vervangen van rioleringen en het vervroegen van onderhoud van wegen en vastgoed. Het CPB liet eerder weten dat zulke investeringen niet veel bijdragen aan het vlottrekken van de economie. Vooral kleine gemeenten vinden dat hun handen zo goed als gebonden zijn. Voor zaken als banenplannen zijn zij aangewezen op

centrumgemeenten. Veel eigen vastgoed is er meestal niet en hun bouwopgave is beperkt. 'We hebben een programma en dat gaan we uitvoeren,' zegt Gerrit-Jan Roosing, adjunct-gemeentesecretaris van Zoeterwoude (ruim 8.000 inwoners). 'Het heeft geen zin om onderhoud te plegen aan een weg als dat nog niet nodig is. Als gemeente van deze schaal heb je weinig te kiezen om de recessie aan te pakken. Niet alleen vanwege gebrek aan middelen, maar ook omdat het ons aan capaciteit ontbreekt. We hebben het VNG-lijstje met aanbevelingen nagelopen, maar kwamen tot de conclusie dat extra investeringen weinig opleveren.'

Tijdig betalen Zo'n zelfde reactie geeft Ad Verseput, economie-wethouder van Schouwen-Duiveland. Hij reageerde niet op de VNG-inventarisatie van versnelde gemeentelijke projecten. Maar Verseput leunt niet

achterover. 'Maar als het gaat om het naar voren halen van investeringen komen we niet veel verder dan zaken als onderhoud.' Ook wil de gemeente rekeningen op tijd betalen. Verseput: 'Binnen de termijn van 30 dagen. Een kleine maatregel, maar het lokale bedrijfsleven schiet daar wel wat mee op.' Zolang er geen zekerheid is over de gemeentefinanciën, vindt Verseput het verstandig 'om geen overhaaste stappen te maken': 'Je loopt op tegen procedures, aanbestedingen en andere beperkingen. Als je je daar niet aan houdt, dan moet je later allerlei herstelwerkzaamheden verrichten. We wegen van tevoren af wat de economische effecten zijn van versnelde uitvoering, evenals de financiële consequenties op langere termijn.' Volgens Verseput zet het meer zoden aan de dijk als (Zeeuwse) gemeenten de krachten bundelen. Als portefeuillehouder toerisme ziet Verseput

zelfs een lichtpuntje: 'Schouwen-Duiveland is een recreatiegemeente. Ik denk dat veel mensen de komende tijd in de vakantie liever wat dichterbij huis blijven.' 'Een *sense of urgency* is hier wel degelijk', zegt gemeentesecretaris Hans Wiegel van Vinex-gemeente Houten. Toch staat zijn gemeente niet op de VNG-inventarisatie. Volgens Wiegel kost het al veel moeite om lopende projecten overeind te houden. Houten krijgt het door zijn Vinex-bouwopgave behoorlijk voor de kiezen, aldus Wiegel. 'We zijn allang blij dat het ons lukt de productie op gang te houden en dat door corporaties en projectontwikkelaars handtekeningen zijn gezet voor het bouwen van winkels en andere voorzieningen. Je kunt de Vinex-bewoners niet in de steek laten. We hebben we alles op alles gezet om de vaart erin te houden.' (Yvonne Jansen)

CRISIS > Van het versneld uitvoeren van infrastructuur worden geen wonderen verwacht.

'Gemeente, laat je niet gek maken'

De crisis was een dankbaar onderwerp tijdens carnaval. Gemeenten lopen op tegen de gebrekkige kredietverlening van banken voor bouwprojecten

Foto: Dolph Cantijn/Hi

Gemeenten halen voor ongeveer twee miljard aan investeringen naar voren om de economie te stimuleren, blijkt uit een inventarisatie van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Vooral infrastructurele projecten, zoals de aanleg van rotondes, vernieuwing van de riolering of het asfalteren van fietspaden, worden eerder uitgevoerd dan gepland. Dat zorgt in deze economisch moeilijke tijden voor meer vraag naar werk, waardoor minder mensen noodgedwongen langs de kant komen te staan, zo is de gedachte. Maar van de versnelde uitvoering van projecten moeten geen wonderen worden verwacht, waarschuwt Maarten Allers. Hij is directeur van het Centrum voor Economie van de Lagere Overheden (COELO) van de

Rijksuniversiteit Groningen. Zijn boodschap voor gemeenten: 'Laat je niet gek maken.'

Waarom moeten er geen wonderen worden verwacht?

'De invloed van rijksoverheden op de economie is al beperkt, laat staan van lagere overheden. Bovendien komt de uitvoer van dit soort projecten vaak te laat. Je kunt niet tegen een lokale aannemer zeggen: "Hier heb je een schop, ga maar aan de slag". De normale procedures moeten worden gevolgd, en dat vergt tijd. Als je nu iets gaat bedenken, wordt dat pas uitgevoerd op het moment dat de recessie voorbij is.'

Is dat een probleem?

'Wanneer de economie aantrekt neemt ook de vraag van bedrij-

ven toe. Als de gemeente tegelijkertijd vraagt, krijg je inflatie. Dan draagt de overheid bij aan de verhitting van de economie, waardoor je eerder een nieuwe recessie krijgt.'

De meeste gemeenten hebben aangekondigd hun plannen nog dit jaar, of anders begin volgend jaar uit te voeren.

'Dat is verstandig, ook omdat aanbesteden nu goedkoper is. Gemeenten kunnen zo misschien

verdienen op investeringen. Verder is het verstandig als de gemeenten geen structurele middelen inzetten om de economie proberen te stimuleren. Die zouden op den duur financiële problemen kunnen veroorzaken, bijvoorbeeld als de inkomsten afnemen. Aangezien het rijk waarschijnlijk moet gaan bezuinigen, ligt dat voor de hand. Gemeenten moeten voorzichtig zijn, en kunnen beter hun kruut droog houden.'

De wat grotere gemeenten zijn niet meteen voorzichtig.

'Er is een enorme bestuurlijke dadendrang, de druk om iets te ondernemen is heel groot. Je ziet dat er overal stokpaardjes worden bereiden, maar daar moet je als bestuurder weerstand tegen bieden. Je kunt beter niets doen, dan iets dat geen zin heeft. Daarom zeg ik: gemeenten, laat je niet gek maken! Gemeenten, zeker de kleinere, kunnen niet zoveel veranderen. Daar moet je

eerlijk over zijn. Het is niet voor niets dat zelfs het kabinet zegt: verwacht van ons niet te veel.'

Wat kunnen gemeenten wél ondernemen om de pijn van de recessie te verzachten?

'Mensen die werkloos worden zo snel mogelijk weer aan het werk helpen. De mobiliteitscentra zijn goede initiatieven. Maar dat hoeft allemaal niet zoveel te kosten.'

(Brian van der Bol)

27 februari 2009 / week 9

ANALYSE

Gemeentefonds blijft (nog) buiten schot

Er zijn vier redenen waarom gemeenten niet hoeven te vrezen voor een forse korting op het Gemeentefonds in 2009 en 2010. Het Gemeentefonds groeit en krimpt mee met de rijksuitgaven: hoe meer het rijk uitgeeft, hoe hoger het Gemeentefonds. De belastinginkomsten van het rijk zijn niet van belang voor het gemeentefonds. De rijksfinanciën verslechteren dramatisch, maar het probleem zit vooral bij de belastinginkomsten. Die zijn veel te hoog ingeschat. Bij de Miljoenennota in september voorspelde het Centraal Planbureau voor 2009 een overschot van 5 miljard euro, maar in februari is die voorspelling bijgesteld tot tekorten van 17 miljard in 2009 en 32 miljard in 2010.

Die tekorten zijn voor een belangrijk deel te verklaren uit teruglopende belastingopbrengsten en hogere WW-uitkeringen. In 2008 waren de belasting- en premie-inkomsten 225 miljard euro, in 2009 schatte het rijk deze inkomsten op 234 miljard. Door economische groei zou er 10 miljard euro extra binnenkomen, door beleidsmaatregelen zou er 1 miljard minder binnenkomen. Van de 9 miljard euro toename zou 6 miljard euro komen door hogere loon- en inkomstenbelasting. De terugval van 5 mil-

jard euro overschot naar 17 miljard tekort hangt dus samen met veel te optimistische groeiramingen. Ook lagere opbrengsten uit de verkoop van aardgas spelen een rol bij het slechtere saldo, wellicht voor 5 miljard euro. Ook daar speelt optimistisch ramen een grote rol. De aardgasprijs hangt samen met de olieprijs. In 2008 kostte een vat olie gemiddeld 97 dollar. De Miljoenennota meldde dat een vat olie in 2009 en 2010 125 dollar zou kosten. Die voorspelling is inmiddels bijgesteld naar 44 dollar!

Als reactie op het begrotingstekort gaat het rijk bezuinigen. Bronnen rondom het kabinet verwachten dat veel van deze bezuinigingen in 2009 en 2010 nog geen effect hebben. Het rijk wil dan immers niet te veel bezuinigen, omdat dat de recessie versterkt. Hoewel de rijksfinanciën fout zijn geraamd, zijn de gevolgen voor het Gemeentefonds beperkt. Alleen de lagere aardgasopbrengst leidt wellicht tot een lager Gemeentefonds.

Daar staat echter tegenover dat de Europese Commissie grote druk uitoefent op Nederland om meer uit te geven. In de EU is de afspraak gemaakt om de economie te stimuleren met 1,3 procent van het Bruto Binnenlands Product. Voor Nederland is

dat zeven miljard euro. Eurocommissaris Almunia (Economische en Monetaire Zaken) zegt dat daarvan nog maar een miljard is nagekomen. Nederland moet de economie dus met zes miljard euro extra stimuleren, voor een deel met extra rijksuitgaven. Ik denk dat de extra uitgaven, die in principe leiden tot een hoger Gemeentefonds, het effect van de lagere aardgasbaten compenseren en wellicht zelfs kunnen overtreffen.

Een extra overweging is de politieke situatie. In maart 2010 zijn er gemeenteraadsverkiezingen. De winnaar van de verkiezingen in 2006 was de PvdA. Het komt de PvdA slecht uit als de gemeenten nu enorm moeten bezuinigen; het verkleint de kans dat die partij in 2010 nog goed scoort. Ook heeft het rijk de gemeenten en provincies gevraagd mee te helpen bij de recessiebestrijding. Gemeenten en provincies geven daar gehoor aan. Het is in deze situatie onbehoorlijk bestuur als het rijk het Gemeente- en Provinciefonds zou korten. Ik verwacht geen problemen bij het Gemeentefonds, omdat het accres altijd met enkele jaren vertraging reageert op de economische ontwikkeling.

(Jan Verhagen)

im

Abonneer u op onze nieuwsbrief

Voor ambtenaren wordt alles anders

Behalve ons specialisme

www.capra.nl

Capra (advocaten), gespecialiseerd in het ambtenaren- en arbeidsrecht. 's-Gravenhage 070-3648102 's-Hertogenbosch 073-6131345 Zwolle 038-4235414